

ÖNCELİKLE HALLEDİLMESİ GEREKLİ BİR KONU: 4 ESKİ ESER KAÇAKÇILIĞI

Arkeolog: Mehmet I. Tunay

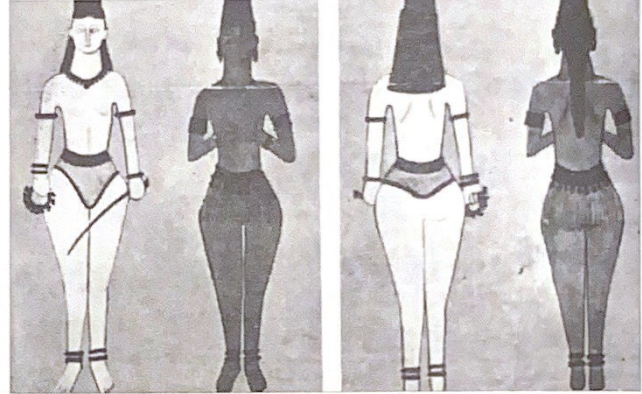
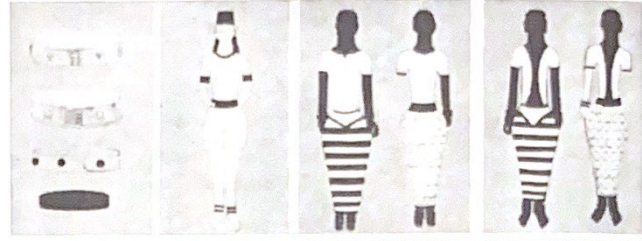
ESKİ ESER KAÇAKÇILIĞINI ÖNLEME ÇARELERİ:

Kazılar ve Yabancı İlim Heyetleri: Kültürel anlaşmalar bunun yanı sıra eleman yetersizliği ve maddi imkânsızlıklar gibi nedenlerle yabancı ilim heyetlerine verilen kazıların başındaki hükümet temsilcilerinin sayılarını arttırmalı buna imkân bulunamazsa yabancı kazı heyetlerine Türk öğrencileri çalıştırma mecburiyeti konulmalı ve hatalı hareket eden kazı heyetlerinin ruhsatları iptal edilmelidir. Kazı adetlerini azaltarak kazı yerlerini millileştirmeye gidilmelidir. Türkiye'den eski eser kaçırarak devletlerin ilim heyetlerine eserler iade edilmedikçe kazı izni verilmemelidir.

Yurdumuzda görevli yabancılar: Yabancı diplomatların bağajları, askeri hava alanları, uzun kara ve deniz yolları vasıtalarının kontrolü ile ilgili bir şeyler yapabilmeyen çareleri aranmalıdır. Zira, geçtiğimiz yıl basınımızda askeri sıhhiye uçakları ile kaçakçılık yapıldığına dair pek çok haber çıkmıştı.

Eski Eser Ticareti: Bu ticaretin bir şekle bağlanması şarttır. Şarttır, çünkü yurdumuzdaki eski eser kaçakçılığının büyük bir kısmı eski eser ticareti yönetmeliğinin aksak noktalarından istifade edilerek yapılmaktadır. Bugün gerçek olan şudur ki, yurdumuzdaki müzelerin hepsine eser, ruhsatlı ve ruhsatsız antikacılar tarafından verilmektedir. Ruhsatsız antikacılar eserlerin müsadere için yapılacak baskınlar, eserlerin yurt dışına kaçırılmalarına ve uzun yıllar müzelere eser gelmemesine sebep olmaktadır. Bunun yerine, müzeler kendileri kazılar yaparak eser toplama yoluna gitmelidirler. Arkeoloji'de esas olan da budur.

Eski eserler bugün işportaya kadar düşmüş ve yol kenarlarındaki tezgâhlarda satılmaktadır. Bunun yanında ister ruhsatlı olsun ister ruhsatsız, antikacı dükkanlarına eser artık eskisi kadar gelmemektedir. Bu işin satıcıları, artık transit dükkanları tercih etmektedirler. Hele eserler küçük olursa, o zaman bu iş en ideal şekline ulaşmaktadır. Meselâ; altın bilezik ve yüzük satan kuyumculuk-

29 Kasım 1959 tarihli Illustrated London News'de arkeolog James Mellart tarafından neşredilen Dorak kraliyet hazinesine ait eserlerden bazıları...

sarrafılık yapan bir dükkâna 50 adet eski yunan parası gelir ve hemen satılır. İlgililerin gözleri belli yerlerdeki belli dükkânlarda olduğundan

böyleleri perde arkasında kalmaktadır. Yurt içindeki Koleksiyoncular: Eski eserlere verdikleri astronomik pa-

KOCAELİ BÖLGESİ

SANAYİ LİĞİ

KURULDU

Uzun süredir tasarı halinde bulunan Kocaeli bölgesi sanayi kuruluşları arasındaki futbol ligi, Türk Pirelli'nin teşebbüsüyle gerçekleştirilmiş ve şimdilik 9 sanayi kuruluşunun katılmasıyla düzenlenen sağda görülen fikstüre göre maçlara başlanmıştır. Kocaeli sanayi kuruluşları arasındaki sosyal yakınlaşmayı sağlaması bakımından çok önemli bir konu ol-
(devamı 28. sayfada)

Fabrika müdürü Yük. Müh. L. Livio müsabakaları açış merasiminde başlama vuruşunu yaparken...

Türk Pirelli futbol takımı.

1971 YILI KOCAELİ SANAYİ MÜESSESELERİ ARASI FUTBOL TURNUVA FİKSTÜRÜ

Tarih	Saat		
3. Ekim 1971	10.00	BASTAŞ	- AYGAZ
"	12.00	GOOD-YEAR	- İPRAŞ
10. Ekim 1971	10.00	İRELLİ	- SERAMİK
"	12.00	BORU	- PETKİM
17. Ekim 1971	10.00	GOOD-YEAR	- AYGAZ
"	12.00	İPRAŞ	- SERAMİK
24. Ekim 1971	10.00	BASTAŞ	- PETKİM
"	12.00	İRELLİ	- TÜRK PETROL
"	12.00	AYGAZ	- PETKİM
7. Kasım 1971	10.00	GOOD-YEAR	- SERAMİK
"	12.00	İPRAŞ	- TÜRK PETROL
14. Kasım 1971	10.00	SERAMİK	- TÜRK PETROL
"	12.00	GOOD-YEAR	- PETKİM
"	14.00	İRELLİ	- BORU
28. Kasım 1971	10.00	İPRAŞ	- BORU
"	12.00	GOOD-YEAR	- TÜRK PETROL
5. Aralık 1971	10.00	İRELLİ	- BASTAŞ
"	12.00	BORU	- SERAMİK
12. Aralık 1971	10.00	İPRAŞ	- AYGAZ
"	12.00	BORU	- TÜRK PETROL
"	14.00	İPRAŞ	- BASTAŞ
19. Aralık 1971	10.00	İRELLİ	- AYGAZ
"	12.00	SERAMİK	- BASTAŞ
"	14.00	İRELLİ	- PETKİM
26. Aralık 1971	10.00	GOOD-YEAR	- BORU
"	12.00	PETKİM	- İPRAŞ
"	14.00	BASTAŞ	- TÜRK PETROL
9. Ocak 1972	10.00	SERAMİK	- AYGAZ
"	12.00	AYGAZ	- TÜRK PETROL
"	14.00	BORU	- BASTAŞ
16. Ocak 1972	10.00	İRELLİ	- GOOD-YEAR
"	12.00	GOOD-YEAR	- BASTAŞ
23. Ocak 1972	10.00	PETKİM	- SERAMİK
"	12.00	BORU	- AYGAZ
"	14.00	PETKİM	- TÜRK PETROL
"	14.00	İRELLİ	- İPRAŞ

ralarla Anadolu'yu tahrip edenlerin başında gelen fakat bugün için eserler yurdumuzda kaldığından sözleri edilmeyen Türkiye'deki eski eser koleksiyoncuları ile ilgili bir kanun veya en az bir yönetmelik çıkarılmalı ve bu iş de bir şekilde bağlanmalıdır.

Eski Eser Sahalarının Tahribinin Önlenmesi: Tarihî yer ve abidelerin çevresinde bulunan kentlerin ilgilileri, antik sahaların tahribini önlemek ve buralarda bulunan eserlerin yurt dışına kaçırılmasına mâni olmak için eğitici ve cezai tedbirleri arttırmalıdır.

Turizm Bakanlığının Ters Düşen Görüşünün Düzeltilmesi: Turistlerin alabilecekları veya alamıyacakları eşyaların neler olduğunu Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ile tayin edip bir karara varması gerekmektedir. İki Bakanlığın ters düşen görüşünün en iyi örneği; geçtiğimiz yıllarda Türkiye'ye gelen ve yurduna dönerken yanında çok sayıda eski eser ile yakalanan ünlü soprano Maria Callas olayıdır.

Rehberler: Turistlerden maddî menfaat temin eden profesyonel rehberler ile bu işin başında olup onlara şirin görünmek hevesinde olan amatör rehberler, antikacı dükkânlarındaki alış-veriş sırasında dikkatli hareket etmeli, turiste neyi alıp neyi alamıyacağı hakkında gerekli bilgiyi vermeli ve eski eserlerin yurt dışına kaçırılmamaları için yardımda bulunmalıdır.

Gümrük ve P.T.T.: Gümrük ve P.T.T. idarecileri bu konuda daha hassas hareket etmeli, eski eserlerin yurt dışına gümrük kapılarından ve paket postanelerinden «Turistik Eşya» adı altında kaçırılmalarına mâni olunmalıdır.

Müzeler ve Halk: Çıkarıcıların halka, «Size müzelerde eziyet ederler, ma-

linızı elinizden alırlar, malınıza karşılık para vermezler, verseler bile çok az para alırsınız» gibi yalan yanlış söz ve düşüncelerin silinmesine çalışılmalıdır.

Müzeler ve Personel: Müzelerden eser çalınmasına ve yurt dışına kaçırılmasına mâni olmak için, müze uzmanı, memur ve bekçi kadrolarının artırılması gereklidir.

Eğitim ve Öğretim Yerleri: Eğitim ve öğretim yerleri ile diğer toplu yerlerde seri konferanslar tertipliyerek halkı bu işe karşı uyarmaya çalışılmalıdır.

Basının Yardımı: Bu konuda iç ve dış basının yardımı şarttır. Her türlü kaçakçılık olayını bol bol afişe ederek bu işin yardımcısı olmalıdırlar.

Dış Ülkelerdeki Memurlarımızın İlgileri: Dış ülkelerdeki memurlarımız, yurdumuzdan kaçırılan eserleri yakından takip ve bunların satıldığı pazarların kontrolünü yapmalı ve yurda iadelerini temin etmeye gayret etmelidirler.

Unesco Varsitesiyle: Bu kaçakçılığın bir kısmı ve giden eserlerin iadesi belki Unesco vasitesiyle olabilir. Fakat bu yolda olumsuzdur. Zira, Amerika ve İngiltere gibi Devletlerin boş müzelerini daha boş kılacak böyle bir işe yanaşmaları şüphelidir. Hatta 1970 yılı başında, basında yer alan Boston Müzesinde sergilenen 137 parça Kralı eser ile ilgili olarak yapılan müracaata, Amerika Adalet Bakanının «Türkiye, Amerika'nın hangi müzesinde eseri olduğunu gösterebilir, hemen iade edelim» cevabını verdiği malumdur. Fakat geçen 2 yıl içinde verilen bu sözle ilgili olarak maalesef her hangi bir işlem yapılmamıştır. Amerika'nın haşhaş konusundaki hassasiyetini eski eserler konusunda da göstermesi ar-

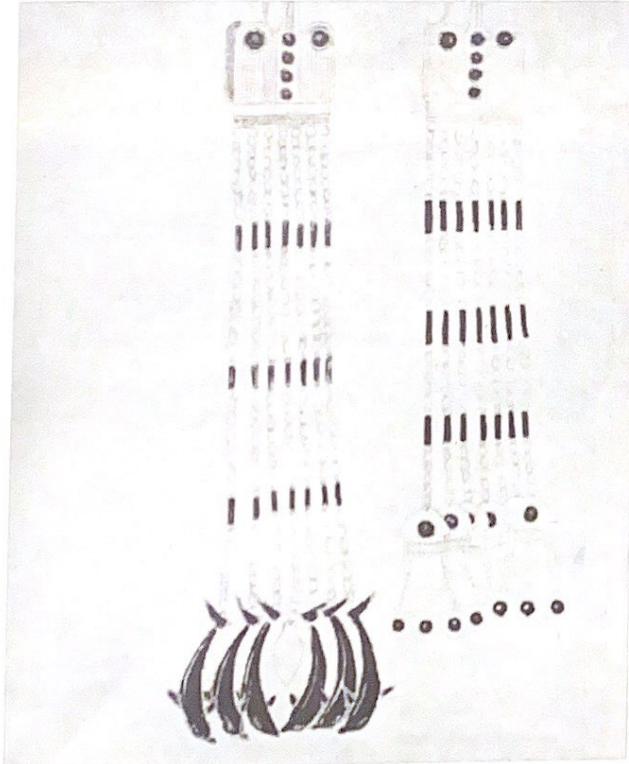

Schliemann'ın karısı Sofia'nın boynunda meşhur Truva hazinesi görüldüyor: Bu eserler II Dünya harbi sırasında kaybolmuştur.

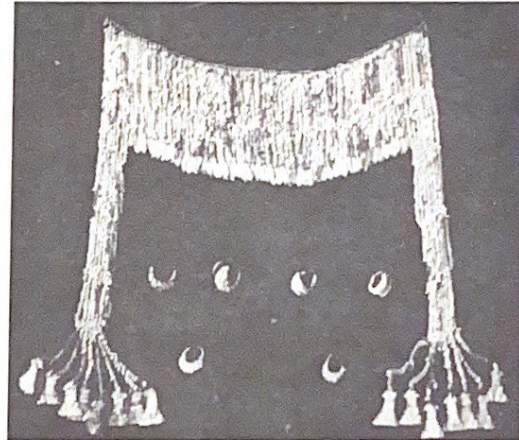
tık bir zaruret haline gelmiştir.

KANUN: 1948 yılından beri Mecliste bekleyen «Eski Eserler Kanunu» çıkarılmalıdır.

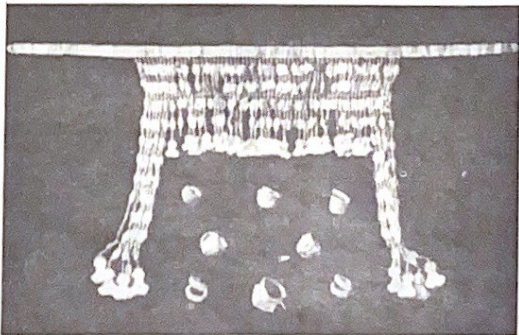
Yukarıda saydığım hususlardan sonra; eski eser kaçakçılığının bir dereceye kadar önüne geçilebilir, kanısındayım.

Dorak kral hazinesine ait ve nerede oldukları bilinmeyen eserlerden bazıları.

Meşhur Truva Kralı Pri'a'nın altından yapılmış hazinesinden biri: gerdanlık

Altından yapılmış bir diğer gerdanlık: Bu millî hazinemizin de bugün nerede olduğu bilinmemektedir.